विजय२०५ श्चैव शुक्रतीर्थं२०६ तथैव च। श्रीपर्वतेश्व२०७ तथा तीर्थं तीर्थं रैवतकं२०८ तथा। तथैव शारदातीर्थं२०९ भद्रकालेश्वरं२१० तथा। वैकुण्ठतीर्थं२११श्च परं भीमेश्वर२१२मथापि वा। एतेषु श्राद्धदातारः प्रयान्ति परमां गतिम्। तीर्थं मातृगृहं२१३ नाम करवीरपुरं२१४ तथा। कुशेश्वर२१५श्च विख्यातं गौरीशिखर२१६मेव च। नकुलेशस्य२१७ तीर्थञ्च कर्दमालं २१८ तथैव च। दण्डिपुण्यकरं२१९ तद्वत् पुण्डरीकपुरं२२० तथा। सप्तगोदावरीतीर्थं२२१ सर्वतीर्थेश्वरेश्वरम्२२२। तत्र श्राद्धं प्रदातव्यमनन्तफलमीप्सुभिः"।

पित्रदान न० पित्रे दानम्। निवापे श्राद्धे अमरः स्वार्थे क। पितृदानक तत्रार्थे न० शब्दच०।

पित्रदिन न० ६त०। १अमावास्यायाम्। पञ्चदयात्मके २ततृसम्बन्धिदिने च "मानेनानेन यो मासः पञ्चदशसमन्वितः। पितॄणां तदहोरात्रमिति कालविदो विदुः। कृष्णपक्षस्त्वहर्ज्ञेयां शुक्लपक्षस्तु शर्वरी। कृष्णपक्षे त्वहः श्राद्धं पितॄणां वर्त्तते नृप!" हरिवं० ७अ०।

पित्रपक्ष पु० पितॄणां प्रियः पक्षः। गौणाश्विनकृष्णपक्षे "नभो वाथ नभस्यो वा मलमासो यदा भवेत्। सप्तमः पित्रपक्षः स्यादन्यत्र तु च प्रथमः" नागरख०। २पितृकुलजे च "पित्रपक्षः प्रभुः स्त्रियाः" दायभागे नारदः पार्वणादौ ३पित्रादिलिके च।

पित्रपति पु० ६त०। यमे अमरः।

पित्रपित्र पु० ६त०। पितामहे अमरः।

पित्रप्रसू स्त्री ६त०। १पितामह्याम् पितॄणां प्रसूरिव। २सन्ध्यायाम् अमरः। पितृकृत्ये सन्ध्यागामितिथेर्ग्राह्यत्वात् तस्याः प्रसूवत् पालकत्वात् तथात्वम्।

पित्रप्रिय पु० ६त०। शङ्कराजे राजनि०।

पित्रबन्धु पु० ६त०। "पितुः पितृष्वसुः पुत्राः पितुर्मातुः स्वसुःसुताः। पितुर्मातुलपुत्राश्च विज्ञेयाः पितृबन्धव" इत्युक्तेषु पितुः पितृष्वसृपुत्रादिषु।

पित्रभोजन पु० पितृभिर्भुज्यते कर्मणि ल्युट्। १भाद्रे श्राद्धे तद्दानस्य प्रशस्तत्वात् तथात्वम्। भावे ल्युट् ६त०। २पितृभक्षणे न० राजनि०।

पित्रमेध पु० कात्या० श्रौ० २१।१२।१ शूलादिषूक्ते पित्रनुद्देश्यके कर्ममेदे। [पितृतर्पणे "पितृयज्ञस्तु तर्पणम्" मनुः।

पित्रयज्ञ पु० पित्र्युद्देश्यको यज्ञः शा०त०। पञ्चमहायज्ञान्तर्गते

पित्रयाण पु० पितरौ यान्ति अनेन या-करणे ल्युट् संज्ञात्वात् यात्वम्। पितॄणां चन्द्रलोकगमनमार्गे। तत्प्रापककर्मरूपहेतुसहितः तद्यानप्रकारः छान्दो०५।३०।१ यथा "अथ य इमे ग्राम इष्टापूर्ते दत्तमित्युपासते ते धूममभिसम्भवन्ति धूमाद्रात्रिं रात्रेरपरपक्षमपरपक्षाद्यान् षड्दक्षिणैति मासांस्तान् नैते संवत्सरमभिप्राप्नुवन्ति। मासेभ्यः पितृलोकं पितृलोकादाकाशमाकाशाच्चन्द्रमसमेष सोमो राजा तद्देवानामन्नं तं देवा भक्षयन्ति" उप०। "य इमे गृहस्थाः। ग्राम इति गृहस्थानामसाधारणं विशेषणमरण्यवासिभ्यो व्यावृत्त्यर्थम्। यथा वानप्रस्थपरिव्राजकानामरण्यं विशेषणं गृहस्थेभ्यो व्यावृत्त्यर्थं तद्वत्। इष्टापूर्ते इष्टमग्निहोत्रादि वैदिकं कर्म। पूर्तं वापीकूपतडागारामादिकरणम्। दत्तं च बहिर्वेदि यथाशक्त्यर्हेभ्यो द्रव्यसम्भारो दत्तम्। इत्येवंविधं परिचरणपरित्राणादुपासते इतिशब्दस्य प्रकारदर्शनार्थत्वात्। ते दर्शनजितत्वाद्धूमं धूमाभिमानिनीं देवतामाभिमुख्येन सम्भवन्ति प्रतिपद्यन्ते। तयाऽनिवाहिता धूमाद्रात्रिं रात्रिदेवतां, रात्रेरपरपक्षदेवताम् एवमेव कृष्णपक्षाभिमानिनीमपरपक्षाद्यान् षण्मासान् दक्षिणा दक्षिणां दिशमेति सविता। तान् मासान्, दक्षिणायन षण्मासाभिमानिनीर्देवताः प्रतिपद्यन्त इत्यर्थः। सङ्कुचारिणो हि षण्मासदेवता इति मासानिति बहुवचनप्रयोगस्तासु। नैते कर्मिणः पुण्यकृतः संवत्सरं संवत्सराभिमानिनीं देवतामभिप्राप्नुवन्ति। कुतः पुनः संवत्सरप्राप्तिप्रसङ्गो यतः प्रतिषिध्यते। अस्ति हि संवत्सरस्य प्रसङ्गोऽहोरात्रावयवभूते दक्षिणोत्तरायणे तत्रार्चिरादिमार्गप्रवृत्तानामुदगयनमासेभ्योऽवयविनः संवत्सरस्य प्राप्तिरुक्ता। अत इहापि तदवयवभूतानां दक्षिणायनमासानां प्राप्तिं श्रुत्वा तदवयविनः संवत्सरस्यापि पूर्ववत्प्राप्तिरापद्येत्यतस्तत्प्राप्तिः प्रतिषिध्यते नैते संवत्सरमभिप्राप्नुवन्तीति। मासेभ्यः पितृलोकं पितृलोकादाकाशमाकाशाच्चन्द्रमसम्। कोऽसौ यस्तैः प्राप्यः चन्द्रमा य एष दृश्यतेऽन्तरीक्षे सोमो राजा ब्राह्मणानां तदन्नं देवानां तं चन्द्रमसमन्नं देवता इन्द्रादयो भक्षयन्ति। अतस्ते धूमादिनो गत्वा चन्द्रभूताः कर्मिणो देवैर्भक्ष्यन्ते नन्वनर्थायेष्टादिकरणं यद्यन्नभूता देवैर्भक्ष्येरन् नैष दोषः अन्नमित्युपकरणमात्रस्य विवक्षितत्वात्। न हि ते केवलोत्तेजनेन देवैर्भक्ष्यन्ते। किं तर्ह्युपकरणमात्रं ते देवानां भवन्ति स्त्रीपशुभृत्यादिवत्। इष्टापूर्तशब्द